

DRUŠTVENE VIJESTI I OBAVIJESTI

ANGAŽIRANJE NAŠIH EKSPERATA ZA ORGANIZACIJU UJEDINJENIH NARODA (OUN) I NJENIH SPECIJALIZIRANIH AGENCIJA

Imajući u vidu postignuti stupanj razvoja naše zemlje s jedne strane i s druge strane potrebe zemalja u razvoju, zbog nedostataka stručnih kadrova, a posebno imajući u vidu obaveze koje je Jugoslavija preuzela na IV konferenciji nesvrstanih zemalja u Alžiru, kao i zainteresiranost naše privrede za proširenjem suradnje sa zemljama u razvoju, smatramo da postoje i uvjeti i potrebe za daljnjim intenziviranjem ove suradnje.

Angažiranje naših stručnjaka u svojstvu eksperata UN na projektima u zemljama u razvoju, treba onemogućiti da to bude stvar pojedinaca — eksperata, već stvar šire društvene zajednice. Koliko je značajna uloga eksperata na razvojnim projektima UN u zemljama u razvoju može se ilustrirati i podatkom, da se više od 50% od ukupnih sredstava UN odobrenih za projekte, utroši za rad eksperata angažiranim u svim društvenim i privatnim djelatnostima. Kao posljedica izvanrednog zalaganja mnogih naših eksperata i timova eksperata, bilo je zaključivanje privrednih i drugih aranžmana o daljnjoj suradnji Jugoslavije sa zemljama u razvoju. Visoka ocjena rada jugoslavenskih eksperata na projektima UN za razvoj, otvara ogromne šanse našoj zemlji za uključivanje u međunarodnu podjelu rada, ali se zbog niza faktora ove šanse nisu dovoljno koristile.

Ima niz konkretnih situacija u kojima smo obavili i značajna ulaganja, koja su trebala biti podloga za nastavljanje šire suradnje sa zemljama u razvoju, ali su jednostavno preoteta od drugih (npr. poljoprivredne farme u nekim zemljama u razvoju).

Da bi služba za međunarodnu naučnu i tehničku suradnju obavila svoju društvenu funkciju, na ovom planu potrebna je svestrana angažiranost svih društvenih faktora, prije svega nosilaca privrednog razvoja, privrednih komora, društveno političkih zajednica i dr. Predstoji donošenje društvenog dogovora za donošenje zakonskih propisa u ovoj oblasti, koji bi riješio prije svega status stručnjaka, koji bi odredio ujednačene metode programiranja i planiranja razvoja ove djelatnosti, sistem održavanja veza i praćenja rada eksperata na projektima (preko naših predstavništava) i korištenje njihovih izvještaja i iskustava. Ovim društvenim dogovorom treba obuhvatiti stručno i političko usavršavanje eksperata prije odlaska na misiju.

Na nedavnom savjetovanju pokrajinskih, republičkih i Saveznog zavoda za međunarodnu naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku suradnju u Beogradu održanog početkom septembra o. g. po navedenim problemima, kao neposredni zadaci o pitanju angažiranja naših eksperata za UN navedeni su kao prioritetni slijedeći:

— Rad na obogaćivanju fonda kadrova, koji mogu biti potencijalni kandidati za eksperte UN, na osnovu prijedloga i preporuka radnih organiza-

cija i stručnih udruženja, bilo da inicijativa potekne od samih kandidata ili ovih faktora.

— Da bi se osigurao što veći broj kandidata, potrebno je poboljšati sistem informiranja zainteresiranih, koristeći sva raspoloživa sredstva komuniciranja. U tom smislu nadležni savezni i republički organi (zavodi) će obavljati natječaje, u visokotiražnim listovima i na taj način obavijestiti najširu stručnu i širu javnost o potrebama UN za određenim stručnim profilima kandidata.

— Predlaže se poboljšanje načina ocjene stručne i moralno političke kvalifikacije kandidata, na osnovu ujednačenih kriterija koje treba utvrditi društvenim dogovorom.

— Svakako u realizaciji navedenih zadataka, vrlo značajan faktor se postavlja poboljšanje sistema pripreme eksperata, uključujući sve odgovorne faktore (stručna udruženja i vanjsko politička predstavništva i druge odgovorne institucije), održavajući permanentne kontakte s njima, vodeći pri tome računa o uzajamnim pravima i obavezama. Posebno je važno unapređivati naše odnose s Ujedinjenim narodima i njenim specijaliziranim agencijama, daljne poboljšanje sistema informiranja od strane OUN i pridržavanja već postignutih dogovora o rokovima prijavljivanja kandidata. Zatim, u poštivanju principa kod angažiranja eksperata, da zahtjevi isključivo idu preko nacionalnih službi, što isključuje individualno prijavljivanje i angažiranje mimo nacionalnih službi.

Zauzet je stav, da se dužina trajanja ekspertske misije ograniči na 5 godina. Slučajevi od posebnog interesa razmatrali bi se posebno. Intervjui, kako se predlaže za eksperte održavali bi se tri puta godišnje, a istima prisustvuju predstavnici UN (za sada jedanput za eksperte UNESCO). Na taj se način povećava fond kadrova.

U toku predselekcije s kandidatima bi se u republičkim zavodima za tehničku suradnju održavao predintervju s provjerom znanja jezika.

Valja na kraju istaći, da je u periodu od 1951. kada je zabilježen prvi odlazak naših eksperata, do danas, angažirano oko 1000 jugoslavenskih vrhunskih stručnjaka u svojstvu eksperata UN.

Velik je dio zemalja u razvoju u kojima su bili i sada su angažirani naši stručnjaci-poljoprivredni i drugi, kao eksperti UN: Alžir, Afganistan, Bolivija, Brazil, Burma, Burgundi, Cejlon, Centralna Afrička Republika, Čile, Etiopija, Ekvador, Gana, Grčka, Gvineja, Indija, Irak, Island, Jordan, Kambodža, Kamerun, Kenija, Kipar, Kongo (Brazavil), Kongo Kinšasa, Kuba, Liban, Libija, Madagaskar, Malezija, Mali, Maroko, Mauritanija, Meksiko, Nepal, Niger, Nigerija, Obala slonovače, Pakistan, Peru, Ruanda, Senegal, Singapur, Sirija, Sudan, Tajland, Tanzanija, Turska, UAR, Uganda, Zambija i dr.

Već ranije smo napomenuli vrlo velik doprinos naših eksperata zemljama u razvoju. Oni su kao direktori projekata UN za razvoj, kao članovi timova eksperata, kao savjetnici vlada, radili na donošenju i realizaciji programa privrednog razvoja tih zemalja, razvoja oblasti poljoprivrede, zdravstva, prosvjete i raznih privrednih grana. Oni su na taj način afirmirali našu nauku i postigli veći ugled svojom stručnošću i zalaganjem. Oni su osim toga reprezentirali socijalističku Jugoslaviju, pomogli i doprinijeli u realizaciji i produbljivanju odnosa naše nesvrstane vanjske politike, posebno sa zemljama u razvoju. Zbog toga se baš naši eksperti svih struka rado traže od strane UN i njenih specijaliziranih agencija (ILO, FAO, UNESCO, UNIDO, ICAO, OECD i dr) za realizaciju projekata u zemljama u razvoju.

Istakli smo da su rezultati na angažiranju naših eksperata na navedenom planu bili do sada značajniji, no pomenuti zaključci Alžirske konferencije i niz drugih faktora koje smo naveli, obavezuju nas na još aktivnije angažiranje u slanju naših stručnjaka na realizaciji programa UN za razvoj zemalja u razvoju, a gdje nam se stvaraju široke mogućnosti za još snažnije uključivanje u međunarodnu podjelu rada.

I. Rapajić